

Terugblik 2011-2016

Rekenkamer Metropool Amsterdam

16-feb-2018

R m a

Inhoudsopgave

Voorwoord	5	
1	Beleidsvisie 2011-2016	7
2	Gemeenschappelijke regeling	9
3	Organisatie	11
3.1	Financieel beleid	11
3.2	Kwaliteitsbeleid	13
3.3	Onderzoeksprogramma's	14
3.4	Personeelsbeleid	14
3.5	Huisvestingsbeleid	15
4	Resultaten	17
4.1	Aantal gepubliceerde onderzoeken	17
4.2	Inhoudelijke spreiding	18
4.3	Kwaliteit en waardering	19
4.4	Doorwerking	19
5	Overige zaken	21
5.1	Organisatorische inbedding	21
5.2	Publiciteitsbeleid	21
5.3	Betrokkenheid van burgers	22
5.4	Externe contacten	23
Bijlage 1: Financiële resultaten over periode 2011-2016		25
Bijlage 2: Samenvatting personeelsomvang en bestede uren over periode 2011-2016		27
Bijlage 3: Managementverslag medewerkerstevredenheids-onderzoek		29
Bijlage 4: Managementsamenvatting enquête onder raadsleden		31

Voorwoord

De Rekenkamer Metropool Amsterdam (verder rekenkamer) verricht onderzoek om de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad te helpen bij hun controlerende taak. De uitgangspunten van de taak van de rekenkamer zijn vastgelegd in de Gemeentewet. Vanwege de onafhankelijke positie van de rekenkamer stelt de bestuurder / directeur van de RMA zelf de beleidsvisie en de jaarlijkse onderzoeksprogramma's van de deelnemende gemeenten vast.

In het voor u liggende document wordt teruggeblikt op de beleidsperiode 2011-2016. Eerst wordt ingegaan op de uitgangspunten van de beleidsvisie 2011-2016. In het begin van de beleidsperiode is de samenwerking tussen de beide gemeenten geregeld via een gemeenschappelijke regeling. De ontstaansgeschiedenis wordt in hoofdstuk 2 kort toegelicht. In hoofdstuk 3 wordt een beeld geschetst van belangrijke organisatorische ontwikkelingen. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de bereikte resultaten (hoofdstuk 4). Tot slot gaan we in dit verslag op een aantal kwesties in die in de beleidsvisie geen aandacht hebben gehad, maar waarvan in de afgelopen jaren is gebleken is dat ze wel expliciet aandacht verdienen (hoofdstuk 5). Daarbij gaat het om een goede organisatorische inbedding, publiciteitsbeleid en externe contacten.

Amsterdam, 5 februari 2018

dr. J.A. de Ridder,
Bestuurder / directeur Rekenkamer Metropool Amsterdam

1 Beleidsvisie 2011-2016

Voor de periode 2011-2016 heeft de rekenkamer een beleidsvisie ontwikkeld. Hierin heeft de rekenkamer haar ideeën uiteengezet over de invulling van de rekenkamerfunctie. De beleidsvisie begint met een analyse van de context waarin de rekenkamer haar functie uitoefent. Vervolgens wordt de missie met doelstellingen van de rekenkamer beschreven, voorzien van indicatoren. Aanvullend is in de visie de aanpak geschetst die de rekenkamer voor ogen heeft. Voor de beleidsperiode 2016-2022 is inmiddels een nieuwe beleidsvisie vastgesteld.

Samengevat stonden in de beleidsvisie 2011-2016 de volgende uitgangspunten:

Missie

In de beleidsperiode 2011-2016 had de rekenkamer zichzelf de volgende missie gesteld: *De rekenkamer wil door onderzoek bijdragen aan het verbeteren van het lokaal bestuur in de gemeenten waarvoor zij actief is. Daarbij wil ze een open cultuur bevorderen en het inhoudelijk debat in de raden stimuleren. Dat debat is een belangrijk element van lokale democratie zoals dat na de dualisering is vormgegeven. De rekenkamer wil haar werk zodanig doen dat de raden dit werk zullen waarderen, accepteren en gebruiken.*

Accenten

Voor de rekenkamerfunctie is de taakomschrijving, zoals vastgelegd in de Gemeentewet, uiteraard het uitgangspunt.¹ Wel legt de rekenkamer bij de uitvoering van haar taak een aantal specifieke accenten. Voor de beleidsperiode 2011-2016 waren dat de volgende accenten:

- De rekenkamer wil aandacht besteden aan het bruikbaar maken van onderzoeksresultaten: het accent moet meer liggen op communiceren dan op ‘informereren’.
- De rekenkamer wil onderzoeken vanuit verschillende invalshoeken inkleuren: nu weer eens gericht op de ambtelijke organisatie, dan weer op maatschappelijke processen waarop de overheid vat probeert te krijgen.
- De rekenkamer wil variatie in projecten aanbrengen: naast grote projecten ook korte projecten en ad-hoc onderzoek om beter in te spelen op de actualiteit.
- Om het nut van bevindingen te vergroten wil de rekenkamer adviezen uitbrengen waarin bevindingen uit eerder uitgevoerd onderzoek worden gekoppeld aan actuele discussies in de raden. De rekenkamer wil ook een rode draad in projecten aanbrengen door middel van thema’s.

Doel met prestatie-indicatoren

De rekenkamer wil dat er aan het eind van de beleidsperiode voor de gemeente Amsterdam en Zaanstad via *passende* rapporten een *groot aantal* knelpunten zijn gesignaleerd en aanbevelingen zijn geformuleerd om die knelpunten op te lossen, die doorwerking hebben gehad.

---

¹ De Rekenkamer Metropool Amsterdam (verder RMA) heeft zoals elke lokale rekenkamer de in de gemeentewet (artikel 81a t/m 81k en artikel 182 t/m 185) verankerde taak om onderzoek te doen naar de doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur.

- Omvang: Een *groot aantal* knelpunten en aanbevelingen. Dat is, uitgaande van het toegekende budget, geconcretiseerd in minimaal 15 rapporten per jaar tussen gemeenten verdeeld naar rato van de bijdrage aan het budget en 4 thematische publicaties.
- Kwaliteit: Er wordt gesproken over *passende* rapporten; voor de concretisering wordt verwezen naar de noodzaak van kwaliteitsbeleid (zie hierna).
- Doorwerking: In de beleidsvisie wordt gestreefd naar minimaal agendering van alle rapporten, bij minimaal 50% van de rapporten debat in de adviescommissie of Zaanstad Beraad en bij minimaal 10% een raadsdebat. Minimaal 50% van de aanbevelingen moet leiden tot acties.

Aanpak

Onderzoek is het middel om de doelen te bereiken. In de beleidsvisie 2011-2016 wordt benadrukt dat er behalve naar een zekere spreiding van projecten over beleidsterreinen, spreiding wordt beoogd naar invalshoek (perspectief van ambtelijke organisatie, de gemeenteraad of maatschappelijke processen), soort project (klein of groot, ad hoc of bezinning) en thema (grip op geld, grip op vage doelen, informatievoorziening voor de raad en begrip voor burgers). In de beleidsvisie wordt ook aandacht besteed aan een aantal organisatorische randvoorwaarden zoals het al genoemde kwaliteitsbeleid en het personeelsbeleid.

Variatie in onderzoeken

De rekenkamer voert verschillende soorten onderzoek uit. Naast regulier onderzoek (waarin diepgaand een bepaald onderdeel van het gevoerde beleid wordt onderzocht) onderscheidt de rekenkamer:

- verkenningen, waarin meer kennis wordt verzameld over een bepaald aspect van het gevoerde bestuur;
- opvolgingsonderzoek dat een paar jaar na publicatie van een rekenkamerrapport wordt uitgevoerd, waarbij wordt nagegaan of en in hoeverre invulling is gegeven aan de aanbevelingen die de rekenkamer destijds deed;
- uitbrengen van gevraagd of ongevraagd advies aan gemeenteraden, indien de rekenkamer daartoe aanleiding ziet;
- verzorgen van thematische publicaties of bijeenkomsten, waarbij aandacht wordt besteed aan de rode draad in projecten en geprobeerd wordt algemene lessen te trekken uit uitgevoerd onderzoek.

De verschillende aandachtspunten uit de beleidsvisie worden in het komende hoofdstuk langs gelopen.

2 Gemeenschappelijke regeling

In het kader van de wet Dualisering Gemeentebestuur heeft de gemeenteraad van Amsterdam in 2004 de Rekenkamer Amsterdam ingesteld. In 2015 heeft de gemeenteraad van Zaanstad eveneens zijn rekenkamerfunctie ondergebracht bij de Rekenkamer Amsterdam. Hiervoor is een convenant tussen de Rekenkamer Amsterdam en Zaanstad opgesteld. Ook de stadsdeelraden van Stadsdeel Centrum (apart)² en acht van de toen nog 14 stadsdelen (als groep)³ hebben zich toen via convenanten bij de Rekenkamer Amsterdam aangesloten.

Bij de verkiezingen van 2010 is het aantal stadsdelen in de stad teruggebracht tot zeven en zijn de stadsdeelraden vervangen door zogenaamde bestuurscommissies. Tevens is toen in de verordening op de stadsdelen opgenomen dat de Rekenkamer Amsterdam de rekenkamerfunctie voor de stadsdelen zou vervullen.⁴

Ook hebben de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad in 2010 besloten dat de samenwerking op basis van convenanten zou worden omgezet in een samenwerking op basis van een gemeenschappelijke regeling.⁵ Deze regeling is vanaf 1 juni 2010 in werking getreden onder de naam gemeenschappelijke regeling Gemeenschappelijke Rekenkamer Metropool Amsterdam (RMA).

De RMA is een gemeenschappelijk orgaan zonder rechtspersoonlijkheid, maar wel met een eigen begroting en jaarrekening. De begroting dient ter zienswijze aan de gemeenteraden te worden voorgelegd. Vanwege de onafhankelijke positie vindt vaststelling van de begroting en jaarrekening plaats door de rekenkamer zelf. Ook voor de onderzoeksprogramma's is geregeld dat die door de rekenkamer zelf worden vastgesteld. Vanwege de herkenbaarheid voor de burgers brengt de Rekenkamer Metropool Amsterdam haar rapporten uit onder de naam Rekenkamer Amsterdam, Rekenkamer Zaanstad en Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam.

In 2015 is door de beide gemeenteraden expliciet besloten de samenwerking tussen Amsterdam en Zaanstad voort te zetten. Gelijktijdig is de gemeenschappelijke regeling

---

² Stadsdeel Centrum heeft de zich per 1 juli 2015 aangesloten bij de Rekenkamer Amsterdam. De rapporten werden uitgebracht onder de naam Rekenkamer Amsterdam-Centrum

³ Dit samenwerkingsverband opereerde onder de naam Rekenkamer Stadsdelen Amsterdam (RSA). De Rekenkamer Amsterdam heeft voor dit samenwerkingsverband vanaf 1 januari 2006 de rekenkamerfunctie vervuld. Vanaf 1 januari 2006 waren de volgende stadsdelen aangesloten bij de RSA: De Baarsjes, Bos en Lommer, Geuzenveld/Slotermeer, Oud-West, Slotervaart, Zeeburg, ZuiderAmstel en Zuidoost. Per 1 januari 2007 heeft Westerpark en per 1 januari 2009 heeft stadsdeel Oost-Watergraafsmeer zich bij de RSA aangesloten. Het stadsdeel Zuidoost was tot en met 2007 bij de RSA aangesloten en heeft daarna zelf de rekenkamerfunctie ingevuld.

⁴ Besluit gemeenteraad Amsterdam dd. 17 februari 2010.

⁵ De gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad hebben respectievelijk op 17 februari en 18 februari 2010 ingestemd met de gemeenschappelijke regeling.

op een aantal punten aangepast voor een goede aansluiting op de feitelijke werkwijze.⁶ Tevens is een nieuwe bepaling opgenomen die waarborgt dat de raden betrokken worden bij de selectie van het lid van de Rekenkamer.

---

⁶ De gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad hebben respectievelijk op 1 juli en 2 juli 2015 ingestemd met de nieuwe gemeenschappelijke regeling gemeenschappelijke Rekenkamer Metropool Amsterdam 2016. De regeling is ingegaan op 1 juni 2016.

3 Organisatie

Vanuit haar onafhankelijke positie neemt de rekenkamer zelfstandig organisatorische beslissingen. Toch vindt de rekenkamer het belangrijk om de mening van de raad hierbij mee te laten wegen. Daarom is in overleg met het presidium, het overlegorgaan RMA waarin de bestuurder/directeur van de rekenkamer en de vertegenwoordigers van beide gemeenteraden zitten, ervoor gekozen deze functie expliciet aan het presidium toe te bedelen.

Over onderstaande onderwerpen wordt in dat overlegorgaan een aantal keren per jaar gesproken.

3.1 Financieel beleid

Conform de gemeentewet heeft de bestuurder/directeur van de rekenkamer elk jaar de begroting vastgesteld en is deze opgestuurd naar de provincie, waarbij beide raden eerst gevraagd zijn om een zienswijze. Ook de jaarrekeningen zijn onder de verantwoordelijkheid van de bestuurder/directeur van de rekenkamer opgesteld en na de accountantscontrole gestuurd naar de provincie. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de financiële resultaten over de periode 2011 tot en met 2016.

Hierna worden een aantal aspecten van het gevoerde financieel beheer toegelicht.

Jaarlijkse bijdragen en bijdragen in de bezuiniging

Amsterdam en Zaanstad hebben bij de start van de gemeenschappelijk regeling in 2010 een budget vastgesteld voor 6 jaar.⁷ De gemeentelijke bijdragen worden jaarlijks geïndexeerd. Dat gebeurt - omdat het grootste deel van de uitgaven opgaan aan personeelslasten - op basis van het CBS-indexcijfer voor overheidspersoneel.

Gegeven de gemaakte afspraken kan een gemeenteraad niet tussentijds een bezuiniging opleggen. Vanuit het perspectief van onafhankelijkheid is dat belangrijk. Dit zette beide raden in lastige positie toen er in de afgelopen jaren fors moest worden bezuinigd. Gezien deze context leek het de rekenkamer redelijk om een bijdrage te leveren aan de bezuinigingen. Daarom heeft de rekenkamer dat voor een aantal jaren vrijwillig gedaan.

Inzet van de bestede financiële middelen

De omvang van de gemeentelijke bijdragen bepalen de onderzoeksinspanningen voor elke gemeente. Dit betekent dat over de gehele beleidsperiode 90,8% van onze tijd besteed zou moeten worden aan onderzoeksactiviteiten voor Amsterdam en 9,2% aan die van Zaanstad. Jaarlijks wordt in ons jaarverslag gerapporteerd over hoeveel tijd is

---

⁷ De gemeenschappelijke regeling trad in werking op 1 juni 2010 en is door de gemeenteraden van Amsterdam en Zaanstad goedgekeurd op respectievelijk 17 februari en 18 februari 2010. Voor het jaar 2010 zijn daarom zowel de begroting als de jaarrekening gesplitst in twee periode, te weten: één van 1 januari 2010 tot met 31 mei 2010 en één vanaf 1 juni 2010 tot en met 31 december 2010.

besteed voor beide gemeenten. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de bestede uren en de personeelsomvang in de beleidsperiode 2011-2016.

Met de gemeente Amsterdam is bij aanvang van de gemeenschappelijke regeling de afspraak gemaakt dat 44% van de onderzoekstijd van Amsterdam aan stadsdeel-onderzoeken zou worden besteed. De relevantie van het apart zichtbaar maken van inspanningen voor de stadsdelen was na de invoering van het nieuwe bestuurlijk stelsel in 2014 verdwenen.

Uitgaven en algemene reserve

Hoewel de inkomsten vast staan geldt dat niet altijd voor de uitgaven. Projecten kunnen onverwacht erg arbeidsintensief zijn en het inhuren van externe expertise vergen. De rekenkamer is van mening dat de consequentie van een vast budget voor 6 jaar is dat de rekenkamer in dat soort gevallen niet naar de raden kan stappen voor aanvullend budget. Dat betekent dat er een algemene reserve nodig is. In overleg met de accountant en het Overlegorgaan RMA is die beoogde omvang van de algemene reserve vastgesteld op 15% van de totale inkomsten. De algemene reserve dient voor het opvangen van piekbelasting ook voor het dekken van andere risico's zoals kosten bij ontslag van medewerkers. De algemene reserve bedraagt – na de resultaatbestemming 2016 – € 300.000. Dit komt overeen met het vastgestelde percentage van 15%. Indien de algemene reserve op enig moment uit komt boven de 15% wordt in overleg met het Overlegorgaan een voorstel gedaan hoe die middelen worden besteed. Dit kan betekenen dat er specifieke bestemmingsreserves worden gevormd voor toekomstige uitgaven of dat er terugbetalingen plaatsvinden aan de gemeenten. In 2014 heeft er zo'n terugbetaling van in totaal € 39.906 plaatsgevonden.

Bestemmingsreserves

De rekenkamer heeft het beleid om voor de noodzakelijke investeringen zo mogelijk bestemmingsreserves te vormen zodat die met eigen middelen kunnen worden gefinancierd. Zo is voor de verbouwing en de nieuwe inrichting van het kantoor Weesperstraat 105A een huisvestingsreserve gevormd van € 250.000. Deze reserve is voldoende om de komende 10 jaar de afschrijvingslasten te dekken (zie ook paragraaf 3.5 huisvestingsbeleid).

Financiële compensatie gemeenten

In het verlengde van de afspraken in de gemeenschappelijke regeling is in het Reglement van Orde van de RMA vastgelegd dat aan het eind van een beleidsperiode de rekenkamer een voorstel doet om een gemeente eventueel financieel te compenseren als over de gehele periode bezien in verhouding minder onderzoeksuren zijn besteed dan op basis van de financiële bijdragen mocht worden verwacht.

In formele zin loopt de beleidsperiode tot medio 2016.⁸ Ter wille van administratieve eenvoud is op advies van de accountant en in overleg met het overlegorgaan RMA besloten om de gecumuleerde uren tot en met 2015 te benutten om te bepalen in hoeverre een gemeente gecompenseerd zou moeten worden. Tot en met 2014 waren ten opzichte van de norm in verhouding nog meer onderzoeksuren besteed aan onderzoeken voor Zaanstad. Door in 2015 de onderzoeksactiviteiten voor Zaanstad enigszins te beperken is over de gehele periode 2011-2015 de realisatie gelijk getrokken met de norm. Er was daarom geen aanleiding om één van de gemeente financieel te compenseren.

3.2 Kwaliteitsbeleid

Voor de start van de beleidsperiode 2011-2016 waren er al interne procedures die een goed verloop van de werkzaamheden van de rekenkamer moesten borgen, maar er was geen expliciet kwaliteitsbeleid met een externe betekenis. Dit werd echter niet meer als passend geacht. Er horen bij een onderzoeksinstituut geëxpliciteerde kwaliteitsnormen te zijn waaraan je de werkzaamheden moet kunnen toetsen. De rekenkamer heeft zich derhalve erg geijverd om met de collega's van de G4-rekenkamers een kwaliteitshandvest te ontwikkelen met expliciete normen voorzien van toetspunten. Een belangrijke consequentie van het kwaliteitsbeleid is dat er nu een Handboek RMA is, waarin alle relevante procedures voor het onderzoek en voor de bedrijfsvoering zijn beschreven. De G4-rekenkamers hebben bij elkaar al een aantal visitaties uitgevoerd. Bij de RMA heeft dit halverwege 2016 plaatsgevonden. Ten behoeve daarvan is een zelfevaluatie uitgevoerd, waarbij we zelf als rekenkamer de toetspunten uit het kwaliteitshandvest langslopen. De visitatie bevestigde het beeld dat we goed in control zijn. Er zijn nog wel een aantal aandachtspunten waaraan inmiddels wordt gewerkt.

In het kader van het kwaliteitsbeleid is de planning de afgelopen jaren sterk geprofessionaliseerd. Er werd altijd al tijd geschreven. Maar het is ook belangrijk dat bij de start van een project een zorgvuldige inschatting wordt gemaakt van de doorlooptijd en de hoeveelheid uren die een project mag kosten. Een projectleider moet zich bewust zijn van elke uitloop (of versnelling) en dat vertalen in een aanpassing van de planning. Dat soort aanpassingen zijn onontkoombaar. In zekere zin moeten wij als rekenkamer – en dat is een groot verschil met een commercieel bureau - de inhoud altijd voor laten gaan. Als er meer tijd nodig is dan mag het ook meer tijd kosten; want van ons wordt immers zorgvuldigheid en grondigheid verwacht. De keerzijde daarvan is dat we erg gespist moeten zijn op onze eigen doelmatigheid. De extra tijd moet echt nodig zijn. Planning en tijdschrijven is daarnaast ook belangrijk in het kader van personeelsbeleid (zie verderop in dit hoofdstuk).

---

⁸ De benoemingsperiode van de bestuurder/directeur de heer dr. J.A. de Ridder loopt van 1 augustus 2010 tot 1 augustus 2016. De gemeenschappelijke regeling Rekenkamer Metropool Amsterdam trad in werking op 1 juni 2010 en is per 1 juni 2016 vervangen door een nieuwe regeling.

3.3 Onderzoeksprogramma's

De onderzoeksprogramma's zijn voor de afgelopen jaren te vinden op onze website. Het is de taak van de bestuurder/directeur van de rekenkamer om elk jaar onafhankelijk het onderzoeksprogramma vast te stellen. Onafhankelijk betekent echter niet willekeurig. Bij de keuze van onderwerpen moet methodisch en navolgbaar te werk worden gegaan. We hanteren een aantal relevantiecriteria die gaan over het maatschappelijke en financieel belang van bepaalde onderwerpen. Daarnaast streven we naar een zekere spreiding over beleidsterreinen en de mogelijke toegevoegde waarde van rekenkameronderzoek. Alle onderzoekers zijn *accounthouder*, dat wil zeggen dat zij verantwoordelijk zijn voor het volgen van de politiek bestuurlijk relevante zaken op een bepaald terrein of van een bepaalde raad. Dat doen ze systematisch in de zin dat er specifieke bronnen worden geraadpleegd en dat ze de algemene relevantiecriteria als kader gebruiken. Aan het eind van het jaar worden met de input van alle onderzoekers voor Amsterdam en Zaanstad groslijsten opgesteld van mogelijke onderwerpen. Deze lijsten worden voorgelegd aan de fracties. Naast deze meer politieke inbreng wordt in Amsterdam nog gesproken met de rekeningcommissie en in Zaanstad met de auditcommissie om ook vanuit die invalshoeken meningen te horen. Tot slot stelt de bestuurder/directeur de onderzoeksprogramma's vast.

Ook gedurende het jaar kunnen de raden voorstellen voor verzoekonderzoeken indienen. Die verzoeken worden bijna altijd gehonoreerd. In de afgelopen jaren was de rekenkamer slechts bij één onderzoek van mening dat het niet verstandig was hier onderzoek naar te doen. Dat was een onderzoek naar de rechtmatigheid van het erfpachtstelsel in Amsterdam. Het was geen formeel verzoek van de raad, maar een vraag van een grote minderheid van de raad. De rekenkamer vond een nieuw onderzoek naar erfpacht - het zou de derde in rij worden - niet doelmatig omdat het waarschijnlijk weinig nieuwe inzichten zou opleveren. Dat is in een brief met toelichting uitgebreid onderbouwd.

3.4 Personeelsbeleid

Direct na het aantreden van de nieuwe bestuurder/directeur in 2011 is het personeelsbeleid verder geformaliseerd door het in een document vast te leggen en expliciete functieprofielen op te stellen. Dat werd als nuttig gezien omdat er enerzijds aansluiting nodig is bij de algemene richtlijnen van de gemeente Amsterdam (alle medewerkers zijn ambtenaren van de gemeente Amsterdam), terwijl aan de andere kant de positie van hen wat apart is. Ze zijn, zoals de gemeentewet het omschrijft, *ter zake van die werkzaamheden (die zij verrichten voor de rekenkamer) uitsluitend verantwoording schuldig aan de rekenkamer*. Daarnaast moeten het goede professionele onderzoekers zijn. Professionele expertise op het terrein van onderzoek hoort niet bij het standaardprofiel van een Amsterdamse ambtenaar. Bij de vormgeving van het personeelsbeleid heeft personeelsfunctionaris van de bestuursdienst ons ondersteund.

In 2015 is er een medewerkerstevredenheidsonderzoek uitgevoerd bij de rekenkamer. De informatie is verzameld door OI&S via een standaard vragenlijst. De analyse en

rapportage is uitgevoerd door het externe bureau *Salire*. De managementsamenvatting is als bijlage aan deze rapportage toegevoegd (bijlage 3). Geconcludeerd kan worden is dat het personeelsbeleid geslaagd is. Medewerkers zijn tevreden zijn over hun werksituatie. Dat blijkt ook al uit het minimale verloop. Alleen junioronderzoekers die een tijdelijk contract hebben, zijn bij de rekenkamer weggegaan.

Een belangrijke constatering was – de gevoerde discussie in de personeelsvergadering onderstreepte dat nadrukkelijk - dat medewerkers andere verwachtingen hebben van het loopbaanbeleid. Dat vergt de komende perioden aandacht voor iedereen individueel. Er is daarom een externe personeelsadviseur voor een beperkt aantal uren bij de organisatie betrokken. Heroverweging van het personeelsbeleid is ook nodig omdat Amsterdam sinds de invoering van flexwet de regels zo heeft aangescherpt dat we niet meer kunnen werken met 4-jarige contracten voor junioronderzoekers. Mede in samenhang met het nieuwe beleidsplan is een Veranderplan personeelsbeleid 2016-2022 opgesteld. Na een positief advies van de personeelsadviseur van de gemeente en de personeelsvergadering is dit plan op 26 oktober 2016 definitief vastgesteld.

3.5 Huisvestingsbeleid

Het uitgangspunt van de rekenkamer is dat het kantoor rustige werkplekken moet bieden voor de medewerkers, maar wel met een open en transparante uitstraling zodat men betrokken is bij elkaar. Daarnaast is het belangrijk dat er overlegmogelijkheden zijn en structurele werkplekken voor stagiaires. De afgelopen jaren zijn we op zoek geweest naar nieuwe huisvesting omdat het huidige kantoor aan het Frederiksplein niet aan deze volwaarden voldoet. Er zijn te weinig werkplekken en de werkplekken zaten in verschillende delen van het gebouw. Er is een aparte reserve gecreëerd om de kosten van een verhuizing en nieuwe inrichting te kunnen financieren. We hebben ook een herinrichting van ons huidige kantoor overwogen. De eigenaar was echter bij het aflopen van het huurcontract weinig toeschietelijk om te zoeken naar voor ons passende oplossingen binnen het gebouw. Daarom is de knoop doorgehakt en is de rekenkamer op zoek gegaan naar een andere kantoorruimte. We hebben die ruimte inmiddels gevonden op de 6de verdieping van Weesperstraat 105a. Per 1 januari 2016 is de betreffende kantoorruimte in gebruik genomen.

4 Resultaten

In dit hoofdstuk zullen we ingaan op de bereikte resultaten in de beleidsperiode 2011-2016.

4.1 Aantal gepubliceerde onderzoeken

In onderstaande tabel is terug te vinden hoeveel onderzoeken er voor Amsterdam en Zaanstad zijn uitgevoerd en gepubliceerd. Het gemiddelde aantal per jaar (18,7) ligt iets boven de norm die in de beleidsvisie voor deze periode was vastgelegd (15).

Tabel 1: Aantal onderzoeken in de periode 2011-2016

	Amsterdam	Zaanstad	totaal
2011	9	3	12
2012	22	1	23
2013	18	2	20
2014	23	3	26
2015	13	2	15
2016	14	2	16
Totaal	99	13	112
Gemiddeld*	16,5	2,2	18,7

Er zit tussen de verschillende jaren een redelijk grote variatie. Dat is meer een kwestie van toeval dan een gevolg van bewust beleid. Het beleidsuitgangspunt is dat bij projecten de eisen vanuit de inhoud voorop staan. We bewaken de doelmatigheid, maar als het nodig is zal aan sommige projecten toch veel tijd *moeten* worden besteed. De consequentie daarvan kan zijn dat het aantal projecten in een bepaald jaar minder is dan gemiddeld en in andere jaren juist meer.

Tabel 2 laat zien hoeveel dagen het gemiddeld kost om projecten uit te voeren.

Tabel 2: Overzicht van het gemiddelde aantal dagen van de in 2011-2016 afgeronde onderzoeken

Soort project	2011		2012		2013	
	aantal projecten	gemiddeld aantal dagen per project	aantal projecten	gemiddeld aantal dagen per project	aantal projecten	gemiddeld aantal dagen per project
grote projecten (meer dan 80 dagen)	6	209	8	159	8	194
kleine projecten (80 dagen of meer)	2	57	7	60	6	42
opvolgingsonderzoeken	2	11	4	20	4	16
bijzondere onderzoeken	2	49	4	8	2	28
onderzoeksprogramma's	3	26	3	76	3	58

Soort project	2014		2015		2016	
	aantal projecten	gemiddeld aantal dagen per project	aantal projecten	gemiddeld aantal dagen per project	aantal projecten	gemiddeld aantal dagen per project
grote projecten (meer dan 80 dagen)	7	147	5	181	7	259
kleine projecten (80 dagen of meer)	12	43	6	50	2	79
opvolgingsonderzoeken	3	22	2	32	6	38
bijzondere onderzoeken	4	48	2	31	1	114
onderzoeksprogramma's	2	101	2	38	2	52

In de periode 2011 tot en met 2016 hebben we in totaal 41 grote onderzoeken uitgevoerd en gepubliceerd. Dit betroffen veelal verzoekonderzoeken van de raad, benchmarks bij stadsdelen en onderzoeken uitgevoerd in het G4-verband. Maar de rekenkamer heeft geregeld grote onderzoeken geprogrammeerd en uitgevoerd. Gemiddeld werden aan grote projecten circa 190 onderzoeksdagen besteed.

Verder zijn er 35 kleinere onderzoeken uitgevoerd die gemiddeld 50 onderzoeksdagen hebben gekost. Aan de 21 opvolgingsonderzoeken zijn gemiddeld 25 dagen besteed. Bij opvolgingsonderzoeken gaan we na in hoeverre de aanbevelingen uit eerder uitgevoerd onderzoek zijn opgevolgd. Verder waren er ook nog 15 bijzondere onderzoeken die geleid hebben tot een publicatie. Dit betreffen bijvoorbeeld uitgevoerde verkenningen, tussenrapportages en reviewrapporten in het kader van het doorlopend toezicht op ACAM. Kenmerkend voor die rapportages is dat die niet bestuurlijk zijn gewederhoord.

Vanaf 2014 wordt er geen apart onderzoeksprogramma meer gemaakt voor de stadsdelen. De voor de stadsdelen uit te voeren onderzoeken zijn sindsdien opgenomen in het onderzoeksprogramma van de gemeente Amsterdam. Het aantal te besteden dagen kan per jaar flink variëren omdat hieronder ook de tijdsbesteding is opgenomen van de uitgevoerde verkenningen die niet hebben geleid tot een publicatie. Wel zijn de resultaten benut als input voor het onderzoeksprogramma van een volgend jaar.

4.2 Inhoudelijke spreiding

De spreiding over verschillende beleidsterreinen was niet een centraal uitgangspunt in de beleidsvisie van afgelopen perioden. Desondanks was het wel de bedoeling dat de aandacht zich enigszins zou verdelen. Dat is in de afgelopen periode ook gebeurd. In de beleidsvisie stonden een aantal thema's centraal en die zijn gebruikt bij de selectie van onderwerpen. Een rode draad van die thema's was *grip*. Dat heeft als gevolg gehad dat de invalshoek in veel projecten de raad en de ambtelijke organisaties was. De maatschappelijke processen hebben als invalshoek minder aandacht gekregen.

Het voornemen van de rekenkamer was om vier aparte thematische publicaties te maken. Dat heeft zich beperkt tot één grote publicatie: het jubileumboek “Vooruitkijken & terugblikken, Over kwaliteit van beleid en meten van resultaten”.

4.3 Kwaliteit en waardering

Bij de kwaliteit gaat om de kwaliteit van het onderzoeksproces en van de producten. De kwaliteit van het proces bewaakt de rekenkamer door middel van haar kwaliteitsbeleid (zie vorige paragraaf). Halverwege 2016 is kwaliteitsbeleid extern door collega's van de G4-rekenkamers getoetst. Daarbij werd ook aandacht besteed aan onze rapporten. Natuurlijk is het oordeel van de “klant” uiteindelijk essentieel. Uit een onderzoek onder raadsleden aan het eind van de vorige raadsperiode blijkt dat men tevreden is over het werk van de rekenkamer. In bijlage 4 van deze rapportage is de managementsamenvatting opgenomen. De enquête laat zien dat raadsleden de rekenkamer een waardevol instituut vinden. Het werk van de rekenkamer wordt gewaardeerd. Er zijn wat kanttekeningen bij de inbedding in het raadswerk, maar verder is men positief zowel in Amsterdam als Zaanstad.

4.4 Doorwerking

Bij doorwerking gaat het om de effecten van de inspanningen van de rekenkamer. In de jaarverslagen wordt elk jaar redelijk uitgebreid aandacht besteed aan deze zogenaamde (bestuurlijke) doorwerking.⁹ De in de beleidsvisie geformuleerde normen voor deze prestatie-indicator zijn zonder problemen gehaald. De rapporten worden in Amsterdam bijna altijd in commissies besproken en in Zaanstad in het Zaanstad Beraad; vaak wordt ook in de gemeenteraad zelf nog aandacht besteed aan de rapporten. De aanbevelingen worden meestal overgenomen. Uit onze opvolgingsonderzoeken blijkt dat aanbevelingen leiden tot acties.

Tabel 3: Overzicht van de doorwerking van de in 2011-2016 gepubliceerde rapporten en rekenkamerbrieven

Amsterdam	++	+	+/-	-	n.v.t.
Behandeling raadscommissie(s)	33	38	11	4	2
Behandeling gemeenteraad	16	34	23	8	7
(Expliciete) raadssteun voor aanbevelingen/aandachtspunten	18	47	2	13	8
Externe publiciteit	15	18	10	43	1

Zaanstad	++	+	+/-	-	n.v.t.
Behandeling Zaanstad Beraad	8	5			
Behandeling gemeenteraad	4	4	2	3	
(Expliciete) raadssteun voor aanbevelingen/aandachtspunten	2	9		2	
Externe publiciteit	1	3	3	6	

++ = uitgebreid; + = normaal; +/- = beperkt; - = niet; n.v.t = niet van toepassing

⁹ In tabel 1 zijn de aantal onderzoeken vermeld. Voor de bijzondere onderzoeken is niet altijd de doorwerking in beeld gebracht.

Er zijn in huidige periode nog maar weinig onderzoeken aan een opvolgingsonderzoek onderworpen. Dat komt omdat er enkele jaren moeten zijn verstreken, wil er een reële kans bestaan dat aanbevelingen zijn uitgevoerd. Eind 2016 is er echter ook sprake van een zekere achterstand.

In de onderstaande tabel staan wat resultaten van de 21 uitgevoerde opvolgingsonderzoeken samengevat. De norm uit de beleidsvisie dat 50% van de aanbevelingen moet leiden tot acties wordt gemakkelijk gehaald. Slechts 17% van de aanbevelingen leidt niet tot een actie.

Tabel 4: Overzicht van de opvolging van aanbevelingen in 2011-2016

	Amsterdam	Zaanstad	Totaal
aantal opvolgingsonderzoeken	21	3	24
aantal aanbevelingen	204	32	236
- wel opgevolgd	44.1%	59,4%	46,2%
- gedeeltelijk opgevolgd	31.4%	25,0%	30,5%
- nog in uitvoering	6.4%	6,2%	6,4%
- niet opgevolgd	18.1%	9,4%	16,9%

Opvolgingsonderzoeken vormen voor de rekenkamer aanleiding om nog eens kritisch naar de aanbevelingen te kijken, waarbij er speciale aandacht is voor aanbevelingen die niet zijn opgevolgd. Dat laatste heeft echter vaak te maken met het feit dat vanwege allerlei ontwikkelingen de aanbevelingen niet meer relevant zijn.

5 Overige zaken

Naast de evaluatie van de doelen uit de beleidsvisie zijn er een aantal ontwikkelingen te benoemen die gaandeweg de beleidsperiode zich hebben voorgedaan en van belang zijn geweest op het functioneren van de rekenkamer.

Een nieuwe periode betekent nieuwe uitdagingen. De decentralisaties in het sociaal domein hebben gezorgd voor taakverzwaring voor de gemeenten en daarmee voor de rekenkamers. Gemeenten worden geacht de nieuwe taken in het sociaal domein uit te voeren volgens het gedachtegoed van de participatiesamenleving. Dat zal ook de nodige gevolgen hebben voor het werk van een rekenkamer. Op de consequenties van de Veranderende context wordt in de beleidsvisie 2016-2022 uitgebreid ingegaan.

5.1 Organisatorische inbedding

De rekenkamer is een wat vreemde eend in de bijt van de gemeentelijke organisatie. Al voordat de nieuwe bestuurder/directeur van de rekenkamer in 2010 formeel werd aangesteld was er vanuit de rekenkamer aandacht gevraagd voor het feit dat het college en de burgemeester de bestuurder/directeur van de rekenkamer een mandaat en volmacht moeten verlenen om namens de gemeente privaatrechtelijke en arbeidsrechtelijke handelingen te kunnen verrichten.¹⁰ De afgelopen jaren zijn er veel inspanningen gepleegd om dit geregeld te krijgen. In augustus 2016 is het uiteindelijk gelukt om de mandaatverlening te formaliseren.

In 2010 was er een overeenkomst met de bestuursdienst over ondersteuning op het terrein van personeel, ICT en financiën. De afspraken zijn echter niet formeel vernieuwd. De beschikbare tijd voor personeelondersteuning is beperkt, daarom is nu externe hulp georganiseerd. Bij de financiën gaat het alleen om de boekhouding en dat loopt redelijk probleemloos. Ten aanzien van de ondersteuning van ICT heeft de rekenkamer wensen die niet eenvoudig zijn in te passen in het ICT-beleid van de gemeente. Dit betreft onder meer het gebruik van specifieke programma's voor het doen van onderzoek en het publiceren van onderzoeksresultaten. In overleg met de gemeente zal worden onderzocht welke mogelijkheden er zijn om een deel van ICT-ondersteuning door de rekenkamer zelf te laten organiseren.

5.2 Publiciteitsbeleid

Het openbaar maken van onderzoeksresultaten is een wettelijke plicht voor een rekenkamer. Het zorgvuldige omgaan met openbaarmaking en publiciteit is daarom een essentiële taak. Openbaarmaking heeft een zelfstandige waarde. Daarnaast kent het publiciteitsbeleid twee doelen: (1) passende aandacht bij raadsleden, college en

---

¹⁰ Vanwege dat de gemeenschappelijke rekenkamer Metropool Amsterdam, conform artikel 81-I van de gemeentewet, een gemeenschappelijke orgaan is zonder rechtspersoonlijkheid is van belang dat deze mandatering en volmachtverlening plaatsvindt.

ambtenaren (in die volgorde) en (2) bekendheid van de rekenkamer bij burgers van Amsterdam en Zaanstad. Het publiciteitsbeleid zal zodanig moeten worden ingevuld dat de gezaghebbendheid van het instituut rekenkamer er niet onder leidt.

De eerste jaren van de beleidsvisie heeft de rekenkamer die doelen proberen te bereiken met redelijk veel aandacht voor de mediaperformance van de rekenkamer. We maakten bij elk onderzoek persberichten en journalisten werden expliciet benaderd om hen te informeren over de resultaten. In de loop der jaren is rekenkamer wat terughoudender geworden. Dat kan weer veranderen als dat nodig is. In de visie van de rekenkamer moet mediaperformance instrumenteel worden benaderd en geen zelfstandig doel worden. De afgelopen jaren vond de rekenkamer veel media-aandacht voor het eerste doel niet (meer) nodig. Er was passende aandacht in de politieke arena. Voor wat betreft de gezaghebbendheid van het instituut werkte de media-aandacht eerder contraproductief en bij de burgers kan afgevraagd worden of dit wel de juiste weg was om het bestaan van de rekenkamer onder de aandacht te brengen.

Alle rapporten van de rekenkamer staan op de website. Momenteel worden rapporten niet meer actief verspreid onder de media en er zijn geen persberichten. Relevante media krijgen als een onderzoek openbaar zal worden gemaakt, daarvan melding met daarbij onder embargo de samenvatting van twee pagina's die in het rapport is opgenomen.

Verder is in de beleidsperiode de website vernieuwd en daarmee toegankelijker geworden. We zoeken nog naar andere mogelijkheden om informatie uit onderzoek onder een groter publiek te verspreiden. Daarvoor worden contacten onderhouden met landelijke journalisten en publiceert de rekenkamer in TPC (*Tijdschrift voor Public Control*). Het lustrumboek, getiteld *Vooruitkijken en terugblikken*¹¹, past hier ook bij; het wordt inmiddels gebruikt bij cursussen.

5.3 Betrokkenheid van burgers

Volgens de rekenkamer hoort zij niet alleen de raad te dienen, maar ook de burger. De gemeentewet verplicht de rekenkamer niet voor niets om de onderzoeksresultaten openbaar te maken. Het bestaan van het onafhankelijke controleorgaan rekenkamer moet een bijdrage leveren aan het vertrouwen van de burger in het openbaar bestuur. Dat is een redelijk lastige opgave omdat een rekenkamer niet via een te nadrukkelijk mediaperformance in politiek vaarwater moet komen.

In de afgelopen jaren heeft de rekenkamer er daarom voor gekozen om burgers meer expliciet bij onze wijze van werken te betrekken. Er is een klankbordgroep van 10 studenten waar de bestuurder/directeur van de rekenkamer regelmatig mee in overleg

---

¹¹ Op 21 november 2014 is in het kader van het 10-jarig bestaan een symposium georganiseerd. In het boek *Vooruitkijken terugblikken* wordt met een waaier aan voorbeelden uit onze onderzoeken geïllustreerd dat betere prestaties alleen worden gerealiseerd bij voldoende transparantie en openheid.

gaat over allerlei projecten.¹² Daarnaast is er een groot elektronisch rekenkamerpanel van ongeveer 1.200 Amsterdammers. Het panel wordt bevraagd in het kader van de lopende projecten en daarnaast is het de bedoeling dat ze invloed hebben op het onderzoeksprogramma. In Amsterdam wordt nu jaarlijks een publieksonderzoek door het panel uitgekozen. Een belangrijke volgende stap is om vervolgens via de media die betrokkenheid van burgers bij ons werk goed zichtbaar te maken. Dit is een aantal keer gedaan door in Amsterdam aan de radiozender Amsterdam FM te vragen om mee te werken aan de selectie van het publieksonderwerp; dat vonden ze een leuk idee.

5.4 Externe contacten

Als grootste lokale rekenkamer vindt de rekenkamer dat zij een zekere landelijke verantwoordelijkheid heeft. Daarom is bestuurder/directeur van de rekenkamer ingegaan op het verzoek om voorzitter te worden van de NVRR (Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies). Verder neemt bestuurder/directeur deel aan het (structurele) overleg met de G4-rekenkamers, treedt hij regelmatig in overleg met het College van de Algemene Rekenkamer en onderhoudt hij contacten met de VNG, raadslid.nu en het ministerie van Binnenlandse Zaken. Ook is de bestuurder/directeur lid van de Europese organisatie van lokale rekenkamers (Eurorai). Daarnaast onderhoudt hij het netwerk in de universitaire wereld door zitting te nemen in de Raad van Advies van het *College* en de *Graduate School* Communicatiewetenschap van de UvA en als lid van de Vereniging voor Bestuurskunde. Onderzoekers trekken erop uit door regelmatig colleges of trainingen te geven aan cursisten, studenten of collega onderzoekers uit het land. Jaarlijks wordt bijvoorbeeld een cursus verzorgd voor de cursus Rekenkameronderzoek aan de Erasmus en een college aan studenten van de bestuurskundeopleiding aan de Hogeschool Windesheim.

---

¹² De Studentenadviesraad (SAR) komt zo'n 6 maal per jaar bijeen. Voor meer informatie hierover zie: www.rekenkamer.amsterdam.nl/studentenadviesraad-rekenkamer-amsterdam/

Bijlage 1: Financiële resultaten over periode 2011-2016

Baten	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Bijdrage Amsterdam	1.661.154	1.679.427	1.704.600	1.738.700	1.764.780	1.791.250
Bijdrage Zaanstad	168.823	170.680	173.200	176.700	179.350	182.040
Terugbetaling aan gemeenten	-	-	-	39.906	-	-
Overige baten	650	10.689	9.759	9.749	4.735	9.196
Totaal	1.830.627	1.860.796	1.887.559	1.965.055	1.948.865	1.982.486

Lasten	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Personeelslasten	1.293.458	1.473.320	1.497.428	1.591.879	1.541.511	1.506.094
Huisvestingskosten	138.202	136.065	125.676	140.621	172.070	196.800
ICT-kosten	60.139	80.570	82.505	83.765	93.465	84.250
Druk- en bindwerk	55.493	58.294	19.684	20.875	15.959	19.357
Overige materiele kosten	60.150	53.580	49.756	66.981	47.745	49.189
Kapitaallasten	-	-	-	-	7.621	32.411
bijdragen aan gemeenten	-	-	-	19.154	19.441	19.732
Totaal	1.607.442	1.801.829	1.775.049	1.923.275	1.897.812	1.907.833

Saldo baten en lasten	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Onttrekkingen aan reserves	-	-	-	39.906	49.832	32.411
Stortingen in reserves	-69.977	-10.107	-	-39.906	-97.770	-
Resultaat	153.208	48.860	112.510	41.780	3.115	107.064

Reserves

Na bestemming einde boekjaar	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Algemene reserve	185.000	233.860	287.310	285.474	246.378	300.000
Reserve huisvesting	142.123	152.230	152.230	152.230	250.000	225.000
Reserve bijdrage bezuiniging	-	-	19.154	-	-	-
Reserve terugbetaling gemeenten	-	-	39.906	-	-	-
Reserve software	-	-	-	22.864	15.243	7.622
Reserve verzoekonderzoeken	-	-	-	-	-	39.764
Reserve indexering 2017	-	-	-	-	-	8.950
Reserve terugbetaling Zaanstad	-	-	-	-	-	4.039

Toelichting

Baten

De bijdragen van de deelnemende gemeenten worden jaarlijks geïndexeerd op basis van CBS-loonkosten overheidspersoneel.¹³ De overige opbrengsten van circa € 9.000 per jaar

¹³ In de jaren 2014, 2015 en 2016 heeft de rekenkamer jaarlijks een bijdrage in de bezuinigingsdoelstelling van de gemeenten gedaan van 1%.

hebben betrekking op vergoedingen van gastcolleges, deelname aan visitatiecommissies, bijdrage van andere rekenkamers voor uitgevoerd rekenkameronderzoek e.d.

Lasten

De personeelskosten zijn in de jaren 2011 tot en met 2016 veruit de grootste kostenpost (80,5%). De huisvestings- en ICT-kosten zijn tezamen 12,5%. De overige kostenposten zijn 7 %.

Resultaat en reserves

Met uitzondering van 2014 is de rekenkamer ieder jaar binnen het begrotingsbedrag gebleven. De positieve resultaten zijn aan de algemene reserve of aan bestemmingsreserves toegevoegd. In 2014 is door de rekenkamer € 39.906 terugbetaald aan de gemeenten vanwege een gerealiseerd overschot in 2013. Eind 2016 heeft de rekenkamer een algemene reserve van € 300.000. Dit is circa 15% van de jaarlijkse bijdragen van de deelnemende gemeenten. Dit is gelijk aan de vastgestelde maximale streefwaarde voor de algemene reserve. Met uitzondering van de reserve huisvesting worden alle bestemmingsreserves van eind 2016 in 2017 afgewikkeld. De reserve huisvesting is van een zodanig omvang dat hiermee jaarlijks de afschrijvingskosten van € 25.000 kunnen worden gedekt.

Bijlage 2: Samenvatting personeelsomvang en bestede uren over periode 2011-2016

Personeelsomvang

Ultimo	fte*	abs.*	man	vrouw	vast	tijdelijk
2011	16,7	18	10	8	12	6
2012	16,5	18	9	9	14	4
2013	16,5	18	10	8	13	5
2014	16,5	18	10	8	13	5
2015	16,7	18	10	8	13	5
2016	16,2	18	10	8	13	5

*= inclusief de bestuurder/directeur

Aantal geschreven dagen door onderzoekersmedewerkers

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Direct geschreven dagen						
Amsterdam	1.539	2.030	1.857	1.810	1.828	1.864
- waarvan stadsdelen	613	781	692	414	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>
Zaanstad	188	144	230	233	126	148
Totaal direct	1.727	2.174	2.087	2.043	1.954	2.012
Totaal indirect	930	1.191	1.238	1.207	1.219	568*
Totaal aantal geschreven dagen	2.657	3.365	3.325	3.250	3.173	2.580*

*= indirect / totaal geschreven uren, exclusief geschreven verlofuren. In de jaren 2011-2015 waren onder "totaal indirect" ook de geschreven verlofuren meegenomen.

Percentage directe uren onderzoek medewerkers en de kostprijs per dag

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Percentage direct	65,0%	64,6%	62,8%	62,9%	61,6%	74,2%*
Kostprijs per onderzoeksdag	€ 930,77	€ 780,00	€ 807,00	€ 833,00	€ 841,00	€ 862,00

In de periode 2011-2015 was er voor het *percentage direct* geen norm vastgesteld. Vanaf 2016 wordt een andere berekeningswijze voor dit percentage gebruikt. De geschreven verlofuren worden niet meer in de berekening betrokken. Dit verklaart de stijging van het percentage naar 74,2. In de voorliggende jaren schommelde dit percentage tussen de 65 en 61,6%. Vanaf 2016 is 75% vastgesteld als norm voor het *percentage direct*.

Verdeling onderzoekstijd in procenten

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Amsterdam	89,1%	93,4%	79,0%	88,6%	93,6%	92,6%
- waarvan stadsdelen	39,8%	35,9%	33,2%	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>	<i>n.v.t.</i>
Zaanstad	10,9%	6,6%	11,0%	11,4%	6,4%	7,4%

Norm voor de procentuele onderzoekstijd voor Amsterdam en Zaanstad is respectievelijk: 90,8% en 9,2%. Voor de stadsdelen was dit 40,0% (van het aandeel Amsterdam)

Bijlage 3: Managementverslag medewerkerstevredenheids- onderzoek

Opzet medewerkertevredenheidsonderzoek

In juni 2015 heeft een medewerkertevredenheidsonderzoek plaatsgevonden onder alle medewerkers van de Rekenkamer Metropool Amsterdam (RMA). Met een online vragenlijst bestaande uit overwegend meerkeuzevragen is de tevredenheid geïnventariseerd met zeven aspecten van het werken bij de RMA: werkinhoud en werkdruk, werkvoorzieningen en werkklimaat, loopbaanbeleid, informatievoorziening, samenwerking en betrokkenheid, aansturing en RMA als werkgever. Vijftien van de zestien medewerkers hebben meegedaan aan het onderzoek. Zij hebben hun antwoorden in veel gevallen toegelicht met aanvullende opmerkingen. In het onderhavige rapport zijn de uitkomsten opgenomen, is een conclusie toegevoegd en zijn enkele aanbevelingen geformuleerd.

Overall oordeel

Overall geven de medewerkers een 7,7 voor het werken bij de RMA. Bijna alle medewerkers zeggen RMA aan te bevelen als werkgever aan anderen. RMA onderscheidt zich volgens hen op werkinhoud, de zelfstandigheid en de afwisseling in de werkzaamheden, de werksfeer, de uitdaging in de werkzaamheden en de balans tussen werk en vrije tijd.

Lagere rapportcijfers worden gegeven aan informatievoorziening: 6,7, en aan het functioneren van de projectleiders: 6,9. Bijna de helft van de medewerkers vindt dat ze voldoende worden geïnformeerd, 40% vindt dat het onvoldoende is. Over de kwaliteit van het functioneren van projectleiders zegt tweederde van de medewerkers dat er grote verschillen zijn tussen projectleiders. Bijna de helft van de medewerkers is tevreden met het loopbaanbeleid (oordeel redelijk of goed), 40% van de medewerkers beoordeelt het als matig of slecht.

Positieve aspecten

Medewerkers zijn erg tevreden over de functie-inhoud en ervaren nauwelijks werkdruk. Uitzondering wordt gevormd door de periode voorafgaand aan de oplevering van onderzoeken, zoals blijkt uit de opmerkingen over de projectplanning. De open en collegiale werksfeer krijgt veel bijval, evenals de aansturing door de directeur. Dit komt terug bij de hoge betrokkenheid bij de RMA. De cyclus van beoordelings- en functioneringsgesprekken en de werkvoorzieningen worden ook overwegend positief beoordeeld.

Knelpunten

Drie aspecten van het werken bij RMA vormen aandachtspunten: het loopbaanbeleid, de informatievoorziening en de projectleiding. Het grootste knelpunt in de organisatie lijkt te worden gevormd door de projectplanning. Dit komt terug bij zowel de beoordeling van de interne informatievoorziening (versnipperd en niet altijd tijdig) als de beoordeling van de projectleiding (grote verschillen in kwaliteit tussen de verschillende

projectleiders). Het loopbaanbeleid is een ander aandachtspunt. Medewerkers zijn niet geheel tevreden met de mogelijkheden tot het volgen van een cursus of training in het eigen vakgebied. Nogal wat medewerkers hebben behoefte aan een aanpassing van (of in) hun functie. Het laatste aandachtspunt is de wijze waarop wordt gesproken over fouten en vergissingen.

Aanbevelingen

De medewerkers van de Rekenkamer Metropool Amsterdam zijn over het algemeen erg tevreden met hun werkgever. Kritiek is er in mindere mate. Sommige medewerkers hebben bij enkele aspecten van het werk bij de RMA opmerkingen geplaatst of zich wat negatiever geuit. Op basis van deze aandachtspunten of knelpunten zijn drie aanbevelingen geformuleerd:

Loopbaanbeleid en ontwikkelingsmogelijkheden

Ten aanzien van het loopbaanbeleid en de ontwikkelingsmogelijkheden is voor de organisatie nog wel wat winst te behalen. Een actief P&O-beleid en (betere) coaching en begeleiding bij het inrichten van de eigen loopbaan kunnen helpen bij het beter inzichtelijk maken van de behoeften van medewerkers. Deze aspecten van het loopbaanbeleid vormen op dit moment voor sommige medewerkers juist redenen om RMA af te raden als werkgever.

Informatievoorziening

Veel medewerkers krijgen informatie op eigen initiatief (door het zelf te vragen, in de wandelgangen). Mondelinge informatieverspreiding heeft als risico dat informatie selectief wordt verspreid en dat uiteindelijk niet iedereen volledig op de hoogte is van wat er speelt. Dat lijkt te worden bevestigd door opmerkingen die door medewerkers zijn gemaakt (versnipperd, niet altijd op het juiste moment). De nieuwsbrief en de projectleiders vormen voor de hand liggende centrale bronnen van informatie.

Projectleiding en planning

Projectleiders vullen hun rol verschillend in, dat hoeft (zoals een van de medewerkers opmerkt) niet te leiden tot verschil in kwaliteit van projectleiding. Medewerkers geven echter aan dat er wel verschillen in kwaliteit van functioneren zijn. Het inzichtelijk maken van de verwachtingen van medewerkers alsook van de achtergronden van deze waargenomen verschillen kan helpen projectleiding beter te laten aansluiten op de behoeften. Er lijkt in ieder geval behoefte te zijn aan een duidelijkere monitoring van en informatievoorziening over de planning.

Bijlage 4: Managementsamenvatting enquête onder raadsleden

Voor de verkiezingen van 19 maart 2014 heeft de rekenkamer zelf een enquête gehouden onder raadsleden in Amsterdam (ook onder stadsdeelraadsleden) en Zaanstad over het functioneren van de rekenkamer. Alle raadsleden en duo raadsleden zijn benaderd; 118 daarvan zijn met de enquête gestart en 100 enquêtes zijn afgemaakt. Deze uiteindelijke respons van 25% is redelijk normaal. Maar eigenlijk zou bij de beoordeling van een instrument voor de raad de respons van raadsleden veel hoger moeten zijn. Misschien moet er gezocht worden naar andere vormen van evaluatie.

In algemene zin vindt men de rekenkamer een waardevol instituut (92%). Ook op allerlei onderdelen zijn de scores positief. Bij de programmering vindt 82% dat er relevante onderwerpen worden onderzocht. De kwaliteit van de rapporten is goed (leesbaarheid 92% positief; conclusies en aanbevelingen 82% positief). Opvallend is ook dat bijna alle rapporten wel door raadsleden zijn gebruikt en dat ook bij de vraag naar wat het beste rapport was, de variatie redelijk groot was. Dat betekent indirect dat de spreiding in aandacht relevant is en ook wordt gewaardeerd.

Hoewel er gemiddeld gesproken nergens echt negatieve oordelen worden uitgesproken lijkt wel een leerpunt dat de inbedding in het raadswerk beter kan. 24% van de raadsleden heeft bijvoorbeeld nog nooit een onderwerp voor onderzoek aangedragen. 12% zet vraagtekens bij de uitvoerbaarheid van aanbevelingen en 14% vindt dat het debat in de raad door de rapporten niet echt wordt gestimuleerd. Bij de behandeling in de raad worden meer kanttekeningen gezet. Maar 45% vindt dat rapporten een belangrijke rol spelen in het politieke debat in de raad en slechts 34% vindt de wijze van behandeling positief. Een les voor de rekenkamer is dat we de communicatie nog verder moeten verbeteren. Zorgen voor een betere inbedding in het raadswerk is echter ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid van raad en rekenkamer.

De onderlinge verschillen tussen de stadsdelen, de gemeenteraad van Amsterdam en de gemeenteraad van Zaanstad zijn niet erg groot. De gemeenteraad van Amsterdam is iets minder positief dan de gemeenteraad van Zaanstad. De raadsleden van de stadsdelen zitten daar tussen in. Waar wel bij sommige vragen grote verschillen te zien zijn, is tussen coalitie en oppositie. Bij de coalitiepartijen in de Amsterdamse gemeenteraad is bijvoorbeeld een meerderheid (56%) negatief over de vormgeving aan de publiciteit door de rekenkamer. Terwijl bij de oppositie niemand hier negatief over is en 86% uitgesproken positief. In Zaanstad is ditzelfde effect in mindere mate ook zichtbaar, terwijl het bij de stadsdelen afwezig is. Dit effect lijkt te wijzen op een zekere politieke inkleuring van de oordelen. Hoewel de rekenkamer zelf iets kan doen aan verbreding van het draagvlak, lijkt het toch ook een verantwoordelijkheid van de partijen zelf om problemen die de rekenkamer naar aanleiding van uitgevoerd onderzoek aan de orde stelt niet direct politiek te vertalen.

Respons

	benaderd			respons			respons %	
	raadsleden	Duo raadsleden	totaal	start	afgebroken	afgemaakt	gestart	afgemaakt
Amsterdam	45	8	53	16	0	16	30%	30%
Zaanstad	39	23	62	19	3	16	31%	26%
Stadsdelen	203	86	289	83	15	68	29%	24%
Totaal	287	117	404	118	18	100	29%	25%

Er zijn raadsleden en duoraadsleden benaderd. Bij de respons is geen onderscheid meer gemaakt tussen beide groepen. Precies 100 vragenlijsten zijn helemaal afgemaakt. Bij de gemeenteraad van Amsterdam is de respons het hoogste, terwijl het aantal duo raadsleden onder de benaderde personen verreweg het laagste is.

In de tabellen die hierna worden gepresenteerd gaat het in de meeste gevallen om de 100 respondenten die de hele vragenlijst hebben ingevuld. We hebben de personen die het invullen van de vragenlijst niet hebben afgerond echter wel bij analyses genomen. Dat betekent dat bij sommige tabellen of grafieken het totaal aantal respondenten wat hoger is.

Omdat hierna in veel van de tabellen een uitsplitsing gemaakt is naar raadsleden van de oppositie en raadsleden van de coalitiepartijen, is in onderstaande tabel ook nog de verdeling van de respons over coalitie en oppositie samengevat.

Respons uitgesplitst naar oppositie/coalitie

	oppositie	coalitie	totaal
Amsterdam	7	9	16
Zaanstad	6	10	16
Stadsdelen	31	37	68
Totaal	44	56	100